ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 1ης Αυγούστου 2025 *

«Προδικαστική παραπομπή – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Οδηγία (ΕΕ) 2016/343 – Άρθρο 6 – Βάρος απόδειξης της ενοχής του κατηγορουμένου – Άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Δικαίωμα προσβάσεως σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο – Μερική απόσυρση της κατηγορίας από την εισαγγελική αρχή στο ακροατήριο – Υποχρέωση του δικαστηρίου να αποφανθεί και επί των στοιχείων του κατηγορητηρίου τα οποία η εισαγγελική αρχή δεν υποστήριξε στο ακροατήριο»

Στην υπόθεση C-404/24 [Dimnev] [i],

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Sofiyski gradski sad (πλημμελειοδικείο Σόφιας, Βουλγαρία) με απόφαση της 10ης Ιουνίου 2024, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Ιουνίου 2024, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης κατά του

KP

παρισταμένης της:

Sofiyska gradska prokuratura,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Λυκούργο (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, S. Rodin, N. Piçarra, O. Spineanu-Matei και N. Fenger, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Richard de la Tour

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο KP, εκπροσωπούμενος από την D. L. Kamenova, advokat,

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Bulterman και C. Schillemans,

* Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική.

[i] Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους M. Wasmeier και I. Zaloguin,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας (ΕΕ) 2016/343 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας (ΕΕ 2016, L 65, σ. 1), καθώς και του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά του KP ο οποίος κατηγορείται για κατοχή και διάθεση ναρκωτικών ουσιών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 22 και 23 της οδηγίας 2016/343 έχουν ως εξής:

«(22) Η εισαγγελική αρχή φέρει το βάρος της απόδειξης της ενοχής των υπόπτων και κατηγορουμένων και οποιαδήποτε αμφιβολία θα πρέπει να είναι προς όφελος του υπόπτου ή του κατηγορουμένου. Το τεκμήριο αθωότητας παραβιάζεται όταν το βάρος της αποδείξεως μετατίθεται από την εισαγγελική αρχή στην υπεράσπιση, υπό την επιφύλαξη ενδεχόμενων αυτεπάγγελτων εξουσιών έρευνας του δικαστηρίου, της ανεξαρτησίας του δικαστικού σώματος κατά την εκτίμηση της ενοχής του υπόπτου ή κατηγορουμένου και της χρήσης πραγματικών ή νομικών τεκμηρίων σχετικά με την ποινική ευθύνη προσώπου που είναι ύποπτο ή κατηγορείται για την τέλεση αξιόποινης πράξης. Τα τεκμήρια αυτά θα πρέπει να περιορίζονται σε λογικά όρια, με συνεκτίμηση της σοβαρότητας του διακυβεύματος και διαφύλαξη των δικαιωμάτων της υπεράσπισης, ενώ τα χρησιμοποιούμενα μέσα θα πρέπει να είναι ευλόγως αναλογικά με τον επιδιωκόμενο θεμιτό στόχο. Τέτοια τεκμήρια θα πρέπει να είναι μαχητά και εν πάση περιπτώσει θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο υπό τον όρο ότι τηρούνται τα δικαιώματα της υπεράσπισης.

(23) Σε διάφορα κράτη μέλη αρμόδιοι για την εξεύρεση τόσο ενοχοποιητικών όσο και απαλλακτικών στοιχείων είναι όχι μόνον οι εισαγγελείς, αλλά και οι δικαστές και τα αρμόδια δικαστήρια. Τα κράτη μέλη που δεν διαθέτουν κατηγορητικό σύστημα θα πρέπει να μπορούν να διατηρήσουν το ισχύον σύστημά τους εφόσον συνάδει με την παρούσα οδηγία και με άλλες συναφείς διατάξεις του ενωσιακού και διεθνούς δικαίου.»

4 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2016/343, το οποίο επιγράφεται «Τεκμήριο αθωότητας», ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι ύποπτοι και οι κατηγορούμενοι τεκμαίρονται αθώοι μέχρις ότου αποδειχτεί η ενοχή τους σύμφωνα με τον νόμο.»

5 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2016/343, το οποίο επιγράφεται «Βάρος της απόδειξης», προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η εισαγγελική αρχή φέρει το βάρος της απόδειξης της ενοχής των υπόπτων και των κατηγορουμένων. Τούτο ισχύει με την επιφύλαξη οποιασδήποτε υποχρέωσης του δικαστή ή του αρμόδιου δικαστηρίου να αναζητούν τόσο ενοχοποιητικά όσο και απαλλακτικά στοιχεία και του δικαιώματος της υπεράσπισης να προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία, σύμφωνα με την ισχύουσα εθνική νομοθεσία.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οποιαδήποτε αμφιβολία περί της ενοχής είναι προς όφελος του υπόπτου ή του κατηγορουμένου, μεταξύ άλλων και όταν το δικάζον δικαστήριο διατυπώνει εκτίμηση σχετικά με το εάν το συγκεκριμένο πρόσωπο θα πρέπει να αθωωθεί.»

Το βουλγαρικό δίκαιο

6 Το άρθρο 14, παράγραφος 1, του Nakazatelno-protsesualen kodeks (κώδικα ποινικής δικονομίας), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: NPK), προβλέπει τα εξής:

«Το δικαστήριο αποφαίνεται στηριζόμενο στη δικανική πεποίθηση που σχηματίζει […].»

7 Το άρθρο 27, παράγραφος 1, του NPK προβλέπει τα εξής:

«Μετά την υποβολή του κατηγορητηρίου από τον εισαγγελέα, […] το δικαστήριο μεριμνά για την πρόοδο της δίκης και αποφαίνεται για όλα τα ζητήματα της υπόθεσης.»

8 Το άρθρο 46 του NPK ορίζει τα εξής:

«(1) Ο εισαγγελέας ασκεί και υποστηρίζει την ποινική δίωξη για τα αυτεπαγγέλτως διωκόμενα εγκλήματα.

(2) Στο πλαίσιο της εκτέλεσης των κατά την παράγραφο 1 καθηκόντων του, ο εισαγγελέας:

[…]

3. λαμβάνει μέρος στη δίκη ως δημόσιος κατήγορος·

[…]».

9 Το άρθρο 246 του NPK ορίζει τα εξής:

«(1) Ο εισαγγελέας συντάσσει κατηγορητήριο όταν σχηματίζει την πεποίθηση ότι υπάρχουν τα αναγκαία αποδεικτικά στοιχεία […] για να απαγγείλει κατηγορία ενώπιον του δικαστηρίου […]

(2) Το ιστορικό του κατηγορητηρίου περιλαμβάνει […] την πράξη την οποία τέλεσε ο κατηγορούμενος· […]

(3) Όσον αφορά την κατηγορία, το κατηγορητήριο περιέχει: […] νομικό χαρακτηρισμό της τελεσθείσας πράξης […]

[…]».

10 Το άρθρο 293 του NPK έχει ως εξής:

«Η δήλωση του εισαγγελέα ότι η ποινική διαδικασία πρέπει να περατωθεί ή ότι πρέπει να εκδοθεί αθωωτική απόφαση δεν απαλλάσσει το δικαστήριο από την υποχρέωσή του να αποφανθεί βάσει της δικανικής πεποίθησης που σχηματίζει.»

11 Το άρθρο 301, παράγραφος 1, του NPK ορίζει τα εξής:

«Στο πλαίσιο της έκδοσης της απόφασης το δικαστήριο εξετάζει τα ακόλουθα ζητήματα και αποφαίνεται επ' αυτών:

1. εάν υπάρχει πράξη, αν τελέστηκε από τον κατηγορούμενο και αν τελέστηκε υπαίτια·

2. εάν η πράξη πληροί την ειδική υπόσταση κάποιου εγκλήματος και ποιος νομικός χαρακτηρισμός πρέπει να της προσδοθεί.

[…]»

Η κύρια δίκη και το προδικαστικό ερώτημα

12 Η Sofiyska gradska prokuratura (εισαγγελία Σόφιας, Βουλγαρία) απήγγειλε κατηγορία κατά του KP επειδή στις 21 Μαΐου 2022 πώλησε σε τρίτο συσκευασία που περιείχε 0,67 g μαριχουάνας και φύλασσε σε δύο διαφορετικούς τόπους, με σκοπό τη διάθεση σε τρίτους, δύο άλλες συσκευασίες που περιείχαν 1,61 g και 0,5 g μαριχουάνας.

13 Στο κατηγορητήριο, οι τρεις αυτές πράξεις χαρακτηρίστηκαν από την εισαγγελική αρχή, βάσει του άρθρου 354a, παράγραφος 1, του Nakazatelen kodeks (ποινικού κώδικα), η μεν πρώτη ως διάθεση ναρκωτικής ουσίας, οι δε υπόλοιπες δύο ως κατοχή ναρκωτικής ουσίας με σκοπό τη διάθεση σε τρίτους. Οι τρεις αυτές πράξεις θεωρήθηκαν, σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφος 1, του ποινικού κώδικα, ως «εξακολούθηση» του ίδιου εγκλήματος, για το οποίο απειλείται στερητική της ελευθερίας ποινή από δύο έως οκτώ έτη και χρηματική ποινή από 5 000 έως 20 000 βουλγαρικά λέβα (BGN) (περίπου 2 500 έως 10 000 ευρώ).

14 Το Sofiyski gradski sad (πλημμελειοδικείο Σόφιας, Bulgarie), ενώπιον του οποίου ήχθη η υπόθεση και το οποίο είναι το αιτούν δικαστήριο, εξέτασε την υπόθεση και άκουσε τους μετέχοντες στη διαδικασία τηρώντας, όπως εκθέτει, την αρχή της κατ' αντιμωλίαν διεξαγωγής της δίκης και τα δικαιώματα της υπεράσπισης. Στο πλαίσιο αυτό, ο KP δήλωσε ότι κατείχε τις τρεις συσκευασίες ναρκωτικών ουσιών για προσωπική χρήση και ότι δεν είχε πωλήσει ναρκωτικές ουσίες.

15 Στο ακροατήριο, μετά την ολοκλήρωση της αποδεικτικής διαδικασίας, ο εισαγγελέας εκτίμησε ότι ο KP κατείχε τις τρεις συσκευασίες μαριχουάνας για προσωπική του χρήση. Ως εκ τούτου, ο εισαγγελέας δήλωσε ότι δεν εμμένει σε ορισμένα στοιχεία της κατηγορίας, ήτοι στην πώληση της

πρώτης συσκευασίας σε τρίτο και στην πρόθεση διάθεσης σε τρίτους όσον αφορά τις δύο υπόλοιπες συσκευασίες. Κατά συνέπεια, ζήτησε την αθώωση του κατηγορουμένου όσον αφορά τα στοιχεία αυτά και την καταδίκη του για την τέλεση του εγκλήματος του άρθρου 354a, παράγραφος 3, του ποινικού κώδικα, ήτοι για κατοχή ναρκωτικών ουσιών, η οποία τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή ενός έως έξι ετών και με χρηματική ποινή 2 000 έως 10 000 BGN (περίπου 1 000 έως 5 000 ευρώ). Ο συνήγορος του KP ζήτησε την αθώωση του κατηγορουμένου λόγω παραβάσεων ουσιωδών τύπων της διαδικασίας κατά τη συγκέντρωση των αποδείξεων στο πλαίσιο της ποινικής προδικασίας.

16 Το αιτούν δικαστήριο συμμερίζεται τη γνώμη του εισαγγελέα όσον αφορά τη συμπεριφορά του κατηγορουμένου σε σχέση με τη δεύτερη και την τρίτη συσκευασία μαριχουάνας, αλλά κρίνει, βάσει της δικής του ανάλυσης των συγκεντρωθέντων αποδεικτικών στοιχείων, ότι η συμπεριφορά του KP σε σχέση με την πρώτη συσκευασία πληροί την ειδική υπόσταση του εγκλήματος του άρθρου 354a, παράγραφος 1, του ποινικού κώδικα, ήτοι της διακίνησης ναρκωτικών ουσιών, δεδομένου ότι ο KP παρέδωσε τη συσκευασία αυτή σε τρίτον, αφού την αγόρασε με κοινή συμφωνία και μοιράστηκε τα έξοδα με αυτόν. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι ο κατηγορούμενος πρέπει να καταδικαστεί για την τέλεση της αξιόποινης αυτής πράξης.

17 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η βουλγαρική νομοθεσία, και συγκεκριμένα το άρθρο 293 του NPK, επιτρέπει τέτοια καταδίκη ακόμη και ενάντια στη γνώμη που εξέφρασε ο εισαγγελέας στο ακροατήριο. Ειδικότερα, ο εισαγγελέας εκθέτει στο κατηγορητήριο, το οποίο υποβάλλει στην κρίση του ποινικού δικαστηρίου και το οποίο δεν μπορεί να αποσύρει, τα πραγματικά περιστατικά και το νομικό πλαίσιο της κατηγορίας επί των οποίων το ποινικό δικαστήριο οφείλει να αποφανθεί χωρίς να μπορεί να αποκλίνει αποφαινόμενο επί πραγματικών περιστατικών που δεν μνημονεύονται στο κατηγορητήριο. Το ποινικό δικαστήριο οφείλει συνεπώς να αποφανθεί επί του κατηγορητηρίου με βάση τη δικανική πεποίθηση που σχηματίζει, χωρίς να δεσμεύεται από τα επιχειρήματα των μετεχόντων στην ποινική δίκη και λαμβάνοντας, εφόσον απαιτείται, αυτεπαγγέλτως όλα τα αναγκαία μέτρα για τη διακρίβωση των πραγματικών περιστατικών που περιγράφονται στο κατηγορητήριο.

18 Στο ως άνω πλαίσιο, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2016/343, κατά το οποίο «η εισαγγελική αρχή φέρει το βάρος της απόδειξης της ενοχής των υπόπτων και των κατηγορουμένων», υποχρεώνει τον εισαγγελέα όχι μόνο να υποβάλει τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία στηρίζουν την κατηγορία, αλλά επίσης να δηλώσει ενώπιον του δικαστηρίου ότι η ενοχή αποδείχθηκε. Ειδικότερα, κατά το αιτούν δικαστήριο είναι αμφίβολο αν ο εισαγγελέας ανταποκρίνεται στο βάρος απόδειξης που φέρει όταν, στο ακροατήριο, δεν υποστηρίζει πλέον ότι ο κατηγορούμενος είναι ένοχος.

19 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η απόδειξη της ενοχής του κατηγορουμένου εναπόκειται κατ' ανάγκην στο δικαστήριο. Ως εκ τούτου, διερωτάται αν το δικαστήριο μπορεί με δική του πρωτοβουλία να κρίνει, στο πλαίσιο της αυτεπάγγελτης εξέτασης των αποδεικτικών στοιχείων κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, και τις αιτιολογικές σκέψεις 22 και 23 της οδηγίας 2016/343, ότι η ενοχή του κατηγορουμένου αποδείχθηκε.

20 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, πέρα από την οδηγία αυτή, η απόφαση-πλαίσιο 2004/757/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2004, για τη θέσπιση ελάχιστων διατάξεων σχετικά με τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων και

τις ποινές που ισχύουν στον τομέα της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών (ΕΕ 2004, L 335, σ. 8), έχει εφαρμογή στην περίπτωση της κύριας δίκης, η οποία, επομένως, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Χάρτη, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο του 51, παράγραφος 1.

21 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις ενός «αμερόληπτου δικαστηρίου», κατά την έννοια του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν μπορεί να θεωρηθεί αμερόληπτο ένα δικαστήριο το οποίο, αποκλίνοντας από την κοινή θέση του εισαγγελέα και της υπεράσπισης, αποδεικνύει μόνο του την ενοχή του κατηγορουμένου, υποκαθιστώντας κατ' αυτόν τον τρόπο τον εισαγγελέα όσον αφορά ορισμένα στοιχεία της κατηγορίας.

22 Ως προς το ζήτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η επίμαχη περίπτωση στην κύρια δίκη είναι διαφορετική από την περίπτωση που εξετάστηκε με την απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2023, BK (Μεταβολή του νομικού χαρακτηρισμού της αξιόποινης πράξης) (C-175/22, EU:C:2023:844, σκέψεις 55 έως 57), στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρχε αμερόληπτο δικαστήριο. Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, ο εισαγγελέας δήλωσε ρητώς ότι δεν υποστήριζε πλέον ορισμένα στοιχεία της κατηγορίας, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων πραγματικών περιστατικών, ενώ, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή, επίμαχη ήταν μόνο η μεταβολή του νομικού χαρακτηρισμού των πράξεων, επί της οποίας ο εισαγγελέας δεν είχε προβεί σε καμία δήλωση.

23 Τέλος, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), πρέπει επίσης, κατά το αιτούν δικαστήριο, να ληφθεί υπόψη τόσο ως «διεθνές δίκαιο» κατά την αιτιολογική σκέψη 23 της οδηγίας 2016/343 όσο και βάσει του άρθρου 52, παράγραφος 3, του Χάρτη.

24 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε, με τις αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2016, Karelin κατά Ρωσίας (CE:ECHR:2016:0920JUD000092608), και της 8ης Οκτωβρίου 2019, Korneyeva κατά Ρωσίας (CE:ECHR:2019:1008JUD007205117), ότι ένα δικαστήριο δεν είναι αμερόληπτο στην περίπτωση που ο εισαγγελέας δεν ήταν παρών σε συζήτηση στο πλαίσιο της οποίας εξετάστηκαν νέα αποδεικτικά στοιχεία. Με την πρώτη απόφαση, καθώς και με την απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, Mikhaylova κατά Ουκρανίας (CE:ECHR:2018:0306JUD001064408), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε επίσης ότι ένα δικαστήριο δεν είναι αμερόληπτο όταν απαγγέλλει καταδικαστική απόφαση απόντος του εισαγγελέα, φέροντας κατ' αυτόν τον τρόπο το βάρος αποδείξεως της ενοχής του κατηγορουμένου. Κατά το αιτούν δικαστήριο, από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ένα δικαστήριο αναλαμβάνει, κατά μείζονα λόγο, τον ρόλο της υποστήριξης της κατηγορίας όταν καταδικάζει τον κατηγορούμενο, ενώ ο παρών κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο εισαγγελέας δεν υποστηρίζει πλέον ορισμένα στοιχεία της κατηγορίας.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Sofiyski gradski sad (πλημμελειοδικείο Σόφιας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αντιβαίνει στο άρθρο 6, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 22 και 23 της οδηγίας [2016/343] και με το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, εθνική νομοθεσία κατά την οποία η δήλωση του εισαγγελέα ότι δεν υποστηρίζει πλέον την κατηγορία δεν απαλλάσσει το δικαστήριο από την υποχρέωσή του να αποφανθεί επί της ουσίας, με συνέπεια να άγεται σε καταδικαστική κρίση όσον αφορά ένα μέρος της κατηγορίας που δεν υποστηρίχθηκε;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

26 Με το προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2016/343 και το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία δυνάμει της οποίας ένα ποινικό δικαστήριο οφείλει να αποφανθεί επί του κατηγορητηρίου βάσει της δικανικής πεποίθησης που σχηματίζει, μολονότι ο εισαγγελέας, αφού υπέβαλε στο ακροατήριο αποδεικτικά στοιχεία τα οποία δικαιολογούν, κατά την κρίση του εν λόγω ποινικού δικαστηρίου, την καταδίκη του κατηγορουμένου για την τέλεση των αξιόποινων πράξεων που αναγράφονται στο κατηγορητήριο, ζητεί, όσον αφορά ορισμένες από τις πράξεις που μνημονεύονται σε αυτό, την αθώωση του κατηγορουμένου ή την καταδίκη του για την τέλεση λιγότερο σοβαρής αξιόποινης πράξης.

27 Κατά πρώτον, υπενθυμίζεται ότι η οδηγία 2016/343 αποσκοπεί αποκλειστικώς στη θέσπιση κοινών ελάχιστων κανόνων και, επομένως, δεν προβαίνει σε εξαντλητική εναρμόνιση της ποινικής διαδικασίας [απόφαση της 8ης Ιουνίου 2023, VB (Ενημέρωση του ερήμην καταδικασθέντος), C-430/22 και C-468/22, EU:C:2023:458, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία]. Λαμβανομένης υπόψη της περιορισμένης έκτασης της εναρμόνισης στην οποία προβαίνει η εν λόγω οδηγία, τα ζητήματα που δεν ρυθμίζονται από αυτήν εμπίπτουν στο εθνικό δίκαιο [πρβλ. απόφαση της 4ης Ιουλίου 2024, FP κ.λπ. (Δίκη μέσω τηλεδιάσκεψης), C-760/22, EU:C:2024:574, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

28 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2016/343 έχει ως αντικείμενο τη ρύθμιση της κατανομής του βάρους αποδείξεως μόνον κατά την έκδοση δικαστικών αποφάσεων που κρίνουν επί της ενοχής (πρβλ. απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2019, Spetsializirana prokuratura, C-653/19 PPU, EU:C:2019:1024, σκέψη 33).

29 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2016/343, η εισαγγελική αρχή φέρει το βάρος της απόδειξης της ενοχής των υπόπτων και των κατηγορουμένων. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, αντιτίθεται στην εκ μέρους της εισαγγελικής αρχής μετάθεση του εν λόγω βάρους απόδειξης στην υπεράσπιση, όπως συνάγεται από την αιτιολογική σκέψη 22 της εν λόγω οδηγίας [πρβλ. απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2022, HYA κ.λπ. (Αδυναμία εξέτασης μαρτύρων κατηγορίας), C-348/21, EU:C:2022:965, σκέψη 32].

30 Κατά συνέπεια, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2016/343, η κατηγορούσα αρχή πρέπει να συγκεντρώσει τα αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη της κατηγορίας και να τα υποβάλει στο αρμόδιο δικαστήριο.

31 Όπως προκύπτει από τη δεύτερη περίοδο του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2016/343, η υποχρέωση που απορρέει από την πρώτη περίοδο της παραγράφου αυτής δεν θίγει οποιαδήποτε υποχρέωση του δικαστή ή του αρμόδιου δικαστηρίου να αναζητούν τόσο ενοχοποιητικά όσο και απαλλακτικά στοιχεία.

32 Επιπλέον, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 22 της οδηγίας 2016/343, η διαπίστωση ότι το τεκμήριο αθωότητας παραβιάζεται όταν το βάρος της αποδείξεως μετατίθεται από την εισαγγελική αρχή στην υπεράσπιση διατυπώνεται υπό την επιφύλαξη ενδεχόμενων αυτεπάγγελτων εξουσιών έρευνας του δικαστηρίου, της ανεξαρτησίας του δικαστικού σώματος κατά την εκτίμηση της ενοχής του υπόπτου ή κατηγορουμένου και της χρήσης πραγματικών ή νομικών τεκμηρίων σχετικά με την ποινική ευθύνη προσώπου που είναι ύποπτο ή κατηγορείται για την τέλεση αξιόποινης πράξης.

33 Κατά συνέπεια, η υποχρέωση της εισαγγελικής αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2016/343, να αποδείξει την ενοχή του κατηγορουμένου δεν μπορεί να εμποδίσει την εθνική νομοθεσία να προβλέψει ότι εναπόκειται στον δικαστή ή στο αρμόδιο δικαστήριο να εκτιμούν κατά τρόπο ανεξάρτητο την ενοχή του κατηγορουμένου, ενδεχομένως αφού αναζητήσουν αυτεπαγγέλτως τόσο ενοχοποιητικά όσο και απαλλακτικά στοιχεία.

34 Αυτό ισχύει κατά μείζονα λόγο όταν, όπως εν προκειμένω, ο δικαστής ή το αρμόδιο δικαστήριο κρίνουν επί της ενοχής του κατηγορουμένου, ανεξάρτητα από τη γνώμη που διατύπωσε ο εισαγγελέας και αποκλειστικά με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία που υπέβαλαν ο εισαγγελέας και η υπεράσπιση.

35 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2016/343 δεν αντιτίθεται σε μια τέτοια εθνική νομοθεσία, ακόμη και στην περίπτωση που ο εισαγγελέας, αφού υπέβαλε τέτοια αποδεικτικά στοιχεία στο ακροατήριο, ζητεί, όσον αφορά ορισμένες από τις πράξεις που μνημονεύονται στο κατηγορητήριο, την αθώωση του κατηγορουμένου ή την καταδίκη του για την τέλεση λιγότερο σοβαρής αξιόποινης πράξης.

36 Κατά δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, όταν τα κράτη μέλη εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, οφείλουν να σέβονται τα δικαιώματα που εγγυάται ο Χάρτης.

37 Ως προς το ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το τεκμήριο αθωότητας, στο οποίο αναφέρονται η αιτιολογική σκέψη 22 και το άρθρο 6 της οδηγίας 2016/343, προϋποθέτει ότι ο δικαστής είναι απολύτως αμερόληπτος και απροκατάληπτος όταν εξετάζει την ποινική ευθύνη του κατηγορουμένου. Επομένως, η ανεξαρτησία και η αμεροληψία των δικαστών αποτελούν ουσιώδεις προϋποθέσεις για τη διασφάλιση του τεκμηρίου αθωότητας (πρβλ. απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim κ.λπ., C-748/19 έως C-754/19, EU:C:2021:931, σκέψη 88).

38 Το δικαίωμα κάθε προσώπου να δικαστεί η υπόθεσή του από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως περιλαμβάνεται μεταξύ των απαιτήσεων που είναι σύμφυτες με το θεμελιώδες δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη (πρβλ. απόφαση της 29ης Ιουλίου 2024, Breian, C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, σκέψη 80).

39 Πρέπει συνεπώς να εξεταστεί αν οι απαιτήσεις ανεξαρτησίας και αμεροληψίας που προβλέπει το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία η οποία επιτρέπει σε ποινικό δικαστήριο, κατά το πέρας της ποινικής δίκης, να καταδικάσει τον κατηγορούμενο για αξιόποινη πράξη που αναγράφεται στο κατηγορητήριο, ακόμη και στην περίπτωση που ο εισαγγελέας, αφού υπέβαλε τα συγκεντρωθέντα αποδεικτικά στοιχεία, ζητεί την αθώωση του κατηγορουμένου ή την καταδίκη του για την τέλεση λιγότερο σοβαρής αξιόποινης πράξης.

40 Κατά πάγια νομολογία, η ως άνω απαίτηση ανεξαρτησίας περιλαμβάνει δύο πτυχές. Η πρώτη, εξωτερική, πτυχή προϋποθέτει ότι το σχετικό όργανο ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη αυτονομία, χωρίς να υπόκειται σε οποιαδήποτε ιεραρχική σχέση ή σχέση υπαγωγής έναντι οποιουδήποτε φορέα και χωρίς να λαμβάνει εντολές ή οδηγίες οποιασδήποτε προελεύσεως και ότι, ως εκ τούτου, προστατεύεται από εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις οι οποίες θα μπορούσαν να θίξουν την ανεξάρτητη κρίση των μελών του και να επηρεάσουν τις αποφάσεις τους (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2024, Vivacom Bulgaria, C-369/23, EU:C:2024:1043, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

41 Η δεύτερη πτυχή, εσωτερικής φύσεως, είναι παρεμφερής προς την έννοια της «αμεροληψίας» και συναρτάται προς την τήρηση ίσων αποστάσεων ως προς τους διαδίκους και τα αντιπαρατιθέμενα συμφέροντά τους σε σχέση με το αντικείμενο της διαφοράς. Η πτυχή αυτή επιτάσσει την τήρηση αντικειμενικότητας και την απουσία κάθε συμφέροντος ως προς την επίλυση της διαφοράς πέραν της αυστηρής εφαρμογής του κανόνα δικαίου (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2024, Vivacom Bulgaria, C-369/23, EU:C:2024:1043, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

42 Επομένως, οι εγγυήσεις ανεξαρτησίας και αμεροληψίας που απαιτούνται βάσει του δικαίου της Ένωσης προϋποθέτουν την ύπαρξη κανόνων οι οποίοι να μην αφήνουν περιθώριο για καμία εύλογη αμφιβολία των πολιτών, μεταξύ άλλων, ως προς την ουδετερότητα του επίμαχου οργάνου έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2024, Vivacom Bulgaria, C-369/23, EU:C:2024:1043, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

43 Δεν μπορεί όμως να θεωρηθεί ότι αντιβαίνει στις απαιτήσεις αυτές εθνική νομοθεσία η οποία υποχρεώνει ένα ποινικό δικαστήριο να αποφανθεί επί του κατηγορητηρίου βάσει της δικανικής πεποίθησης που σχηματίζει, χωρίς να δεσμεύεται από τις εκτιμήσεις σχετικά με την ενοχή του κατηγορουμένου που διατύπωσε ο εισαγγελέας στο ακροατήριο. Πράγματι, μια τέτοια νομοθεσία, η οποία έχει σκοπό να διασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή του ποινικού νόμου και την τιμωρία των αυτουργών των αξιόποινων πράξεων, δεν είναι ικανή να θέσει εν αμφιβόλω την τήρηση ίσων αποστάσεων ως προς τους διαδίκους και τα αντιπαρατιθέμενα συμφέροντά τους σε σχέση με το αντικείμενο της διαφοράς ή να δημιουργήσει εύλογη αμφιβολία των πολιτών ως προς το σημείο αυτό.

44 Επισημαίνεται ότι, στον βαθμό που ο Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε εκείνα που κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ, το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη αποσκοπεί στη διασφάλιση της αναγκαίας συνοχής μεταξύ των δικαιωμάτων που περιλαμβάνονται σε αυτόν και των αντίστοιχων δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ, χωρίς αυτό να θίγει την αυτονομία του δικαίου της Ένωσης. Κατά τις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΕΕ 2007, C 303, σ. 17), το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη αντιστοιχεί στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ. Επομένως, στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο οφείλει να προβεί σε ερμηνεία η οποία να διασφαλίζει ένα επίπεδο προστασίας σύμφωνο με εκείνο που κατοχυρώνεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2024, Vivacom Bulgaria, C-369/23, EU:C:2024:1043, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

45 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως παραπέμπει σε νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατά την οποία η απαίτηση αμεροληψίας που απορρέει από το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ αντιτίθεται στο να φέρει ένα ποινικό δικαστήριο το βάρος υποστήριξης της κατηγορίας απαγγέλλοντας, ενδεχομένως αφού συγκεντρώσει νέα αποδεικτικά στοιχεία με δική του πρωτοβουλία, καταδικαστική απόφαση, ενώ ο εισαγγελέας απουσίαζε κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο (αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 20ής Σεπτεμβρίου 2016, Karelin κατά Ρωσίας, CE:ECHR:2016:0920JUD000092608, § 73 και 76, και της 6ης Μαρτίου 2018, Mikhaylova κατά Ουκρανίας, CE:ECHR:2018:0306JUD001064408, § 64).

46 Ωστόσο, η νομολογία αυτή δεν είναι κρίσιμη στην υπό κρίση υπόθεση. Πράγματι, το προδικαστικό ερώτημα δεν αφορά τη συγκέντρωση νέων αποδεικτικών στοιχείων στο ακροατήριο με πρωτοβουλία του δικάζοντος δικαστηρίου απόντος του εισαγγελέα ή στη διεξαγωγή της διαδικασίας στο ακροατήριο επίσης απόντος του εισαγγελέα, περιστάσεις τις οποίες αφορά η ως άνω νομολογία, αλλά την υποχρέωση του δικαστηρίου να αποφανθεί επί του κατηγορητηρίου βάσει της δικανικής πεποίθησης που σχηματίζει, περίπτωση της οποίας η μοναδική ιδιαιτερότητα έγκειται στο γεγονός ότι, ενώ είχαν συλλεγεί τα αποδεικτικά στοιχεία, ο εισαγγελέας ζήτησε, όσον αφορά ορισμένες από τις πράξεις που μνημονεύονται στο κατηγορητήριο, την αθώωση του κατηγορουμένου ή την καταδίκη του για την τέλεση λιγότερο σοβαρής αξιόποινης πράξης.

47 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2016/343 και το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη δεν αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία δυνάμει της οποίας ένα ποινικό δικαστήριο οφείλει να αποφανθεί επί του κατηγορητηρίου βάσει της δικανικής πεποίθησης που σχηματίζει, μολονότι ο εισαγγελέας, αφού υπέβαλε στο ακροατήριο αποδεικτικά στοιχεία τα οποία δικαιολογούν, κατά την κρίση του εν λόγω ποινικού δικαστηρίου, την καταδίκη του κατηγορουμένου για την τέλεση των αξιόποινων πράξεων που αναγράφονται στο κατηγορητήριο, ζητεί, όσον αφορά ορισμένες από τις πράξεις που μνημονεύονται σε αυτό, την αθώωση του κατηγορουμένου ή την καταδίκη του για την τέλεση λιγότερο σοβαρής αξιόποινης πράξης.

Επί των δικαστικών εξόδων

48 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας (ΕΕ) 2016/343 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, και το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχουν την έννοια ότι:

δεν αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία δυνάμει της οποίας ένα ποινικό δικαστήριο οφείλει να αποφανθεί επί του κατηγορητηρίου βάσει της δικανικής πεποίθησης που σχηματίζει, μολονότι ο εισαγγελέας, αφού υπέβαλε στο ακροατήριο αποδεικτικά στοιχεία τα οποία δικαιολογούν, κατά την κρίση του εν λόγω ποινικού δικαστηρίου, την καταδίκη του κατηγορουμένου για την τέλεση των αξιόποινων πράξεων που αναγράφονται στο κατηγορητήριο, ζητεί, όσον αφορά ορισμένες από τις πράξεις που μνημονεύονται σε αυτό, την αθώωση του κατηγορουμένου ή την καταδίκη του για την τέλεση λιγότερο σοβαρής αξιόποινης πράξης.

(υπογραφές)